

İslamiyet'in yayılmasında savaş ve şiddetin rolü

Veyse NARGÜL

Yrd. Doç. Dr., Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Özet

İslam barış dinidir. Uluslararası ilişkilerde savaş en son aşamadır. Kılıç ve şiddetle İslam'ın yayıldığı iddiası tutarsızdır. Kur'an ayetleri ve Hz. Peygamber'in sünneti bunu ispat eder. Tarihi gerçeklikler de İslam'ın yayılmasında şiddetin etkisinin olmadığını onaylar.

Anahtar Kelimeler İslam, Şiddet, Özgürlük, İnanç Özgürlüğü.

bütün insanlar Müslüman oluncaya kadar sürdürülen bir mücadele olduğu ve Müslüman olmayanlara hayat hakkı tanınmadığı, Hz. Peygamber'in bir savaş peygamberi olduğu, İslam'da savaşın kıyamete kadar kesintisiz devam eden bir süreç olması nedeniyle barışa alan tanınmadığı iddiaları ortaya atılabilmektedir.⁰¹ Diğer yandan İslam'ın cihad sayesinde bir dünya devleti olacak şekilde hızla yeryüzüne yayıldığı ve halifenin asli görevlerinden birisinin darulislamı darulharpten ayıran coğrafi duvarı uzaklara götürmek olduğu iddiaları bile gündeme getirilebilmiştir.⁰²

Halbuki Kur'an ve Kur'an hükümlerinin pratik izdüşümü olan Hz. Peygamber'in uygulamalarında, İslam'ın kılıç/savaş zoruyla yayıldığına işaret eden bir hükme rastlanamaz. Bu anlamda barışın ilke olduğu, savaşın ise istenmeyen bir zorunluluk olarak barışa giden yolların kapatılması sonucu sadece ve sadece bir varlık mücadelesi olarak gündeme geldiği dikkate alındığında, İslam'ın kılıçla/savaşla yayıldığı iddialarının mesnetsiz olduğu anlaşılacaktır. Bu iddialar, Kur'an ve Sünnetin ilkeleri açısından son derece temelsiz argüman-

Kur'an ve Hz. Peygamber'in uygulamaları ekseninde birey ve toplum ilişkileri barış esasına dayanmaktadır. Bu bağlamda uluslararası ilişkilerde de barış ilkesi egemendir. Barış ilkesi her bakımdan bütün açıklığıyla ortada olmasına karşın İslam'ın kılıç/savaş vasıtasıyla yayıldığı iddiaları değişik anlayışlarca farklı platformlarda pervasızca, bilimsel ve objektif dayanaklardan yoksun bir şekilde ifade edilebilmiştir. Bu çerçevede savaş boyutuyla cihadın,

01. Ignaz Goldziher, *el-Akideve's-Şerâfi'l-İslâm: Târîhu't-Tatavvuri'l-Akâidive't-Teş'îfi'd-Diyâneti'l-İslâmiyye* (Kahire 1959), s. 27-29.

02. Philip K. Hitti, *Siyasi ve Kültürel İslam Tarihi*, çev. Salih Tuğ (İstanbul: 1995), I, 207-208.

KAYNAKÇA

Nargül, Veysel. "İslamiyet'in yayılmasında savaş ve şiddetin rolü," *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 1, 1 (2012/1), ss. 139-146.

lardır. İslam'ın tebliğinde ve yayılışında şiddet/savaşın egemen olmadığı ve rolünün bulunmadığı/bulunamayacağı tezini farklı açılardan izah etmek mümkündür.

1. Dini İnanç Hürriyeti Açısından

İslam'ın savaşla yayıldığı iddiaları, öncelikle dini inanç hürriyetiyle bağdaşmaz. Kur'an ve Hz. Peygamber'in buyruk ve uygulamalarında İslam'ı kabul için insanlara baskı uygulamanın yasaklanması ve baskı altında gerçekleşen ihtidanın geçersiz sayılması temel bir kuraldır. İslam'ın kalplere nüfuz edebilmesi için baskı bir vasıta olarak kullanılamaz. İnsanların akıl ve muhakemelerini kullanarak dini inançlarını özgürce seçmeleri için İslam'da dini inanç hürriyeti teminat altına alınmıştır.

“Dinde zorlama yoktur. Artık doğrulukla eğrilik (hak ile batıl) birbirinden ayrılmıştır”⁰¹ ayetinde dini inanç konusunda baskının söz konusu olamayacağı açık bir ifadeyle beyan edilmektedir. Nüzul sebebi incelendiğinde, ayetin ihtiva ettiği anlam daha da netleşmektedir. İslam öncesi Medine’de, çocukları ölen kadınların “benim bir çocuğum olursa, onu yahudi yapacağım” şeklinde nezretme adeti yaygınlaşmıştı. Böyle bir adetin gerçekleşmesi sonucunda birçok çocuk yahudi olmuştu. Hz. Peygamber, Medine’de yaşayan yahudi kabilelerinden Nadiroğulları ile aralarında yaşanan olaylar nedeniyle Medine’den çıkmaları emri verince, Nadiroğulları Yahudi olan

01. Bakara, 2/256.

ensar çocuklarını da beraberlerinde götürmek istemişlerdi. Kendilerinin müşrik iken yahudiliğin putperestlikten daha hayırlı olduğu gerekçesiyle böyle bir adeti benimsediklerini, şimdi ise yahudilikten daha hayırlı olan İslam'ın bulunduğunu ileri sürerek, Ensar bu duruma karşı çıkmışlardı. Bu bağlamda Ensar, çocuklarının yahudilik üzere olmalarına izin veremeyeceklerini ve onları İslam'ı kabule zorlayacaklarını ifade etmişlerdi.⁰²

“Ve de ki: Hak, Rabbinizdendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkar etsin”⁰³ ayetinde inancın kişisel bir tercih olduğu bütün açıklığıyla vurgulanmaktadır. Buna göre hiçbir kimseye herhangi bir dini kabul noktasında baskı yapılamayacağı, bu konudaki ayetlerin açık ve anlaşılır olduğu görülmektedir. Sonuçta dini inanç kişinin hür iradesiyle ilgilidir. Bu bağlamda hidayet yani kişinin hakkı hakikati bulup ulaşması tamamen Allah Teala’ya ait bir durumdur. Kulun görevi ise sadece tebliğdir.⁰⁴Bütün bu nedenlerle kişiyi bir dine inanmaya zorlama bireye ve topluma fayda

02. Ebu Davud Süleyman b. Eş’as Sicistanî, *Sünenü Ebi Davud* (İstanbul: 1992), Cihad, 116; Ebu’l-Hasen b. Ahmed Vahidî, *Esbâbu'n-Nüzûl*, thk. Mustafa Dîp Buğâ (Beyrut: 1993), s. 69; Ebu Abdillah Muhammed b. Ahmed Kurtubî, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân* (by: ts.), III, 280.

03. Kehf, 18/29.

04. Ebu'l-Kasım Carullah Muhammed b. Ömer b. Muhammed Zameşerî, *Tefsîru'l-Keşşâf an Hakâiki't-Tenzîl ve Uyûni'l-Ekâvîl fi Vücuhi't-Te'vîl*, thk. Muhammed Abdusselam Şahin (Beyrut: 1995), I, 299; Hamza Aktan, *Kur'an ve Sünnette Düşünce ve İnanç Özgürlüğü*, Uluslararası Avrupa Birliği Şurası, II (Ankara: 2000), s. 80-83.

sağlamayacaktır. Aksine münafıklar kitlesinin oluşmasına zemin hazırlayacaktır. Münafıklar Hz. Peygamber döneminde olduğu gibi her zaman ve tarihin her kesitinde toplumsal barışı tehdit eden bir tehlike olmuştur.

Hz. Peygamber'in görevinin sadece tebliğ olduğu ve insanları İslam'ı kabule zorlamanın beyhude bir uğraş olduğunu bildiren ayetlerde de, dini inanç konusunda baskı ve zorlama kesin bir dille yasaklanmaktadır.

*"Eğer yüz çevirirlerse senin görevin sadece duyurmaktır"*⁰¹,

*"Eğer Rabbin dileseydi yeryüzünde bulunanların hepsi elbette toptan iman ederdi. Böyle iken sen iman et-sinler diye insanları zorlayıp duracak mısın?"*⁰²,

"İman etmiyorlar diye neredeyse kendini öldüreceksin. Eğer istesek gökten onların üzerine bir ayet/alamet indirirdik de onların boyunlarına karşı eğiliverirdi"⁰³ayetlerinde, Hz. Peygamber'in sadece tebliğ ile sorumlu olduğu ve inancın kişisel bir tercih olarak kişi ile Rabbi arasında bir mesele olduğu hatırlatılmaktadır.⁰⁴ İslam insanların kalbini ikna edecek bilgi ve motivasyona fazlasıyla sahip olduğuna göre, bu aşamadan sonra kişiyi Müslüman olmaya zorlamanın hiçbir yararı olmayacaktır.

01. Âl-i İmrân, 3/20.

02. Yûnus, 10/99.

03. Şuara, 26/3-4.

04. Hz. Peygamber'in görevinin tebliğ olduğu pek çok ayette ifade edilmektedir (bkz. Maide, 5/92, 99; Nahl, 16/35, 82; Nur, 24/54; Ankebut, 29/18; Yasin, 36/17; Şûra, 46/48; Teğâbun, 64/12).

Kur'an'da dine davetin hikmet ve güzel öğütle barış şartlarında sürdürülmesi öngörülür. *"Zulmedenleri hariç, ehl-i kitap ile en güzel olan şeklin dışında bir tarzla mücadele etmeyin ve onlara şöyle deyin: Biz, hem bize indirilen Kitaba, hem size indirilen Kitaba iman ettik. Bizim ilahımız da sizin ilahınız da bir ve aynı ilahdır ve biz O'na gönülden teslim olduk"*,⁰⁵

"Sizin dininiz size benim dinim bana...",⁰⁶

"Sen onların üzerinde bir zorlayıcı/zorba değilsin",⁰⁷

*"Sen insanları Allah yoluna hikmetle, güzel ve makul öğütlerle davet et. Gerektiği zaman da onlarla en güzel tarzda mücadele et"*⁰⁸ ayetlerinin muhtevasına ana hatlarıyla bakıldığında dini inanca zorlamaya alan tanınmadığı görülmektedir.

Fethedilen ülkelerin insanların Müslüman olmaya zorlanamayacakları, fıkıh mezheplerinin de ortak görüşüdür. Üzerinde ittifak sağlanan bu görüş bile, tek başına cihad süreci içinde savaşın insanların Müslüman olmasını sağlamak için değil, saldırganın tecavüzünü kırmak ve ortaya çıkan tehlikeyi bertaraf etmek için yapıldığını kanıtlar.⁰⁹ Bu nedenle cihadın silahlı boyutunun, insanları İslam'ı kabule zorlamak için yapıldığı iddiaları sağlam gerekçelere dayanmaz.

Bu ayetlerin nüzülü sırasında yapı-

05. Ankebût, 29/46.

06. Kafirun, 109/6.

07. Ğaşiye, 88/22.

08. Nahl, 16/125.

09. Hamza Aktan, *Cihâd ve Barış*,

Yayınlanmamış Makale (Erzurum: trs.), s.4.

lan saldırılara karşılık verebilecek güce sahip olmasına rağmen karşılık verilmemesi, Hz. Peygamber'in Kur'an'ın ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kaldığını gösterir. Birçok insanın ölümüyle sonuçlanan, sağ kalan masum insanların da mağdur edildiği savaş gibi bir şiddet hareketinin, İslam'ın tebliğ metodu olarak kullanılması kabul edilemez. İnanmayan insanların ölünceye kadar iman etme ihtimali bulunduğundan, Kur'an'da çerçevesi belirlenen gerekçeler olmaksızın, Müslüman olmayanlarla savaşmak, savaşta ölen kimselelerin Müslüman olma fırsatını ortadan kaldıracaktır.⁰¹Bu açıdan Kur'an ve Hz. Peygamber'in uygulamaları bir bütün olarak tetkik edildiğinde, savaşın insanları İslam'ı kabule zorlamak için meşru kınılmadığı ve Hz. Peygamber'in savaşlarının da bu nedenle meydana gelmediği anlaşılacaktır.

Gaza ve seriyyelerde, müslümanlar tarafından sadece 250 kişinin öldürülmüş olması⁰² da Hz. Peygamber'in savaşlarında kan dökmenin hedeflenmediğini göstermektedir. Bilindiği gibi Bedir, Uhud, Hendek, Kureyza,

01. Ahmed Özel, "Cihad" mad., DİA (İstanbul: 1993), VII, 530.

02. Muhammed Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları*, çev. Salih Tuğ (İstanbul: 1991), s. 21. Bu sayıya, Recî ve Bi'r-i Maune'de şehit edilen kırk dört Müslüman ile Kureyza oğullarından öldürülen ve sayılarının altı yüz, yedi yüz ve dokuz yüz olduğu rivayet edilen (Ebu Muhammed Abdulmelik İbn Hişâm, *es-Siretü'n-Nebeviyye*, thk. Mustafa Sekâ, İbrahim Ebyârî, Abdulfazî Şiblî, (by.:ts.), III-IV, 241; İbn Sa'd, II, 75) kimseler dahil edilmemiştir (bkz. Muhammed Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları*, s. 21-22, 2. dipnot).

Müstalik, Hayber, Mekke Fethi, Huneyn ve Taif gazalarının dışındakilerde savaş olmamıştır.⁰³ Bu da gösteriyor ki Hz. Peygamber, İslam'ı tebliğ için savaş ve şiddeti bir vasıta olarak kullanmamıştır.

2. Kitle Sosyolojisi Ve Psikolojisi Açısından

Sosyal bir olgu olarak Kur'an'da şartların zorlamasıyla savaşın meşru kılınması, Müslüman olmayanlar üzerinde sosyolojik ve psikolojik bir etki meydana getirebilir. Bu nedenle de insanların Müslüman olmalarını zorunlu kılan bir imajın oluşacağı varsayılabilir. Savaşın bir davet metodu olarak kullanılması, doğal olarak düşünce ve inanç özgürlüğü için gerekli olan doğal ortamın oluşmasını engeller. Baskı ile yapılan tebliği, insanların sempati ile karşılaması da beklenemez. Bu nedenle bir tebliğ metodu olarak savaşın psikolojik etkisinin olumlu bir sonuç vermeyeceği dikkate alınmalıdır. Kur'an ve Hz. Peygamber'in uygulamalarında savaş, genel olarak saldırılara karşılık verme ve inanç özgürlüğünün önündeki engelleri ortadan kaldırma amacına hizmet ettiğine göre, tebliğin savaşla irtibatlandırılması son derece sakıncalı ve aşırı bir yorumdur. Hz. Peygamber'in savaşta düşmanı önce İslam'a davet, kabul etmedikleri takdirde cizye vermelerini emretmesi,⁰⁴ Kur'an'ın öngördüğü

03. İbn Hişâm, III-IV, 608-609; Muhammed İbn Sa'd, *et-Tabakâtu'l-Kübrâ* (Beyrut: 1985), II, 5-6.

04. Bkz. İbn Haccac Ebu'l-Hüseyn Kuşeyrî Müslim, *Sahihu Müslim* (İstanbul: 1992), Cihad, 2; Süleyman b. Eş'as Sicistani Ebu

şartlarda son çare ve çıkış yolu olarak içine girilen bir savaş öncesi son kez yapılacak bir çağrıyla savaşın önlenmesine yönelik bir barış girişimidir.

Kur'an ve Hz. Peygamber'in uygulamalarında, savaşta düşmanın kendisini özgür hissedeceği her türlü baskı ve zorlamadan uzak bir ortamın oluşturulması öngörülür. Cihad, insanları İslam'a davet çabasıdır, savaşta zafer kazanmak değildir. Kur'an'ın pratiği hüviyetindeki Hz. Peygamber'in tatabikatında da durum pek farklı değildir. Hz. Peygamber'in hayatına bir bütün olarak bakıldığında, inancından dolayı veya İslam'ı kabul etmesi için baskı yapılan hiçbir olayın yaşanmadığı görülecektir. Şayet dinde zorlama olsaydı, bu konuda pek çok olay meydana gelirdi. Bu hususta tek bir olayın bile intikal etmemesi, Hz. Peygamber'in buyruk ve uygulamalarının Kur'an'ın hükümleriyle tam olarak örtüştüğünü göstermektedir.

Hayber'in fethinde Hz. Ali'nin, "*Ben onlarla bizim gibi Müslüman oluncaya kadar vuruşacak mıyım?*" sorusuna karşılık Hz. Peygamber'in, "*Hayberlilerin bulunduğu yere sükunetle gir, sonra onları İslam'a davet et, yapmaları gereken şeyleri onlara bildir. Allah'a yemin ederim ki senin vasıtanla Allah'ın tek bir kişiye hidayet vermesi, senin için birçok kırmızı develerin olmasından daha hayırlıdır*"⁰¹

Davud, *Sünenu Ebi Davud* (İstanbul: 1992), Cihad, 90.

01. Ebu Abdillah Muhammed b. İsmail Buhârî, *Sahihü'l-Buhari* (İstanbul: 1992), Cihad, 143, Meğazi, 38; Müslim, *Fedailu's-Sahabe*, 34; Ahmed, V, 333.

mealindeki ifadesi, bunu açıkça ortaya koymaktadır.

Ayrıca Mekke fethi günü Hz. Peygamber, kendisinin ve bütün Müslümanların canlarına kastedenlere, "*hepiniz serbestsiniz*"⁰² ifadeleriyle büyük bir hoşgörü ve müsamaha örneği sergilemiştir. Hayatının her alanında cezayan eden bütün bu somut örnekler gösteriyor ki, Hz. Peygamber herhangi bir kişi veya topluluğa Müslüman olması için baskı yapmamış veya bu nedenle hiçbir kişi veya topluluğu ölümle tehdit etmemiştir. Son tahlilde İslam'ın savaş anlayışı gereği kişi ve toplumların kitle sosyolojisi ve psikolojisi açısından olumsuz etkilenmelerini gerektiren meşru ve mantıklı hiçbir gerekçeden söz edilemez.

3. Tarihi Gerçeklik Açısından

Müslim ve gayrimüslim dünyada bazen zorunlu olmadığı halde cihan-girlik arzularıyla savaş yapıldığı tarih kaydetmektedir. Bunların Müslümanlar açısından cihad olarak nitelenmesi doğru değildir. Tarih boyunca yüce dinimiz İslam'ı din olarak seçen milletlere ve günümüzde müslümanların yoğun olarak yaşadığı bölgelere bakıldığında, İslam'ın yayılışında savaş ve baskının bir rolünün olmadığı açıkça görülecektir. Savaşla fethedilen yerlerde İslam samimi duygularla yaşanmamıştır. Savaşla fethedilen bölgeler çok geçmeden Müslümanların elinden çıkmıştır. Şu tarihi hadiseler

02. Ebu Cafer Muhammed b. Cerir Taberî, *Târihu't-Taberî Târihu'l-Ümemve'l-Müluk*, thk. Muhammed Ebu'l-Fazl İbrahim (Beyrut: ts.), III, 61.

bunun en açık göstergesidir:

İspanya'daki Endülüs Emevi devletinin çöküşünden sonra hicri yedinci yüzyılda, Tatar, Moğol ve Türklerin İslam ülkelerine saldırması nedeniyle İslam devletizayıflamıştır. Bağdat'ta Abbasi halifeliğinin yıkıldığı, İslam'a destek olacak bir gücün ve otoritenin bulunmadığı bir zamanda İslam'ın yayılmaya devam etmesi bunun en müşahhas örneğidir.⁰¹ Hatta Cengiz Han komutasındaki putperest Tatar ordularının, yok etmek ve yağmalamak için müslümanların ülkelerine saldırmalarına rağmen, kısa sürede kendi vatandaşlarının din olarak İslam'ı seçmeleri, kendi soydaşlarına İslam'ı tebliğ etmeleri ve İslam'ın onlar arasında hızlı bir şekilde yayılmış olması da kanaatimizi desteklemektedir.⁰²

Savaşların meydana gelmediği veya az olduğu Çin, Hindistan, Endonezya ve Afrika kıtası sahillerindeki memleketler, bugün dünya Müslümanlarının çoğunluğunun ikamet ettiği bölgelerdir. Bu bölgelerde Müslümanlarla ülke insanları arasında az sayıdaki çatışmadan başka savaş olmamış, buralarda İslam Müslüman ilim adamları, tüccar ve denizciler vasıtasıyla yayılmıştır.⁰³

Çin'de İslam hicri yedinci yüzyılda duyulmaya başlanmıştır. Çin kralı, ticaret yollarına hakim olan İslam

devletinin kurulduğunu öğrenince hicri 650 yılında bir heyet göndermiştir. 651 yılında dönemin halifesi Hz. Osman da Çin'e bir heyet göndermiştir. Çin ile münasebetler bu tarihlerde başlamış, sonraki dönemlerde Müslüman tüccarlardan Çin'e yerleşenler olmuştur.⁰⁴Böylece Çin'de İslam, samimi Müslümanların gayretleriyle yayılmıştır.

Hindistan ve Uzakdoğu'da da İslam, büyük ölçüde müslüman tüccarlar aracılığıyla yayılmıştır. Zaman içerisinde Hindistan'da İslam iyice yerleşmiş ve bir İslam medeniyeti kurulmuştur. İslam, Malezya'da da 1400 yılından önce tedrici olarak yayılmıştır. Güney Filipinler halkı da 1500 yılından önce müslümanlığı kabule başlamıştır. Endonezya'da ise, 11. yüzyılda tüccarlar vasıtasıyla İslam yayılmıştır. Bu memleketlere gelen tüccarlar, ticaret ile birlikte İslam'ı tebliğ vazifesini de ifa ederek İslam'ın yayılmasına öncülük etmişlerdir.⁰⁵ Çin, Hindistan, Uzakdoğu ve Endonezya gibi oldukça geniş bir coğrafyada, İslam'ın yayılması için seferler düzenlendiğine ve savaşların yapıldığına dair bir bilgi tarihi kaynaklarda geçmemektedir. Bütün bunlar söz konusu ülke ve bölgelerde İslam'ın kılıçla değil, samimi ve gayretli tüccarların tebliğ faaliyetleriyle yayıldığını göstermektedir.⁰⁶

01. VehbeZuhaylî, *Asâru'l-Harbî'l-Fikhi'l-İslamî* (Dimeşk: 1992), s. 77.

02. MuhammedAbduh, *Risaletü't-Tevhid* (Kahire: ts.), s. 146 vd.

03. Muhammed Ebu Şehbe, *Sünnet Müdafaaası* (Ankara: 1990), II, 102.

04. OsmanKeskiöğlü, *İslam Dünyası Dün ve Bugün* (Ankara: 1964), s. 52.

05. Keskiöğlü, *İslam Dünyası Dün ve Bugün*, s. 53-54.

06. Elmalılı Muhammed HamdiYazır, *Hak Dini Kur'an Dili* (İstanbul: 1979), II, 692;

Sonuç

İslam hukukunda savaş insanları baskı yoluyla İslam'ı kabule zorlamak için geliştirilen bir mekanizma değildir. Bu konuda Kur'an ve Sünnet delilleri son derece açıktır. Kur'an ve Hz. Peygamber'in uygulamalarından çıkarılan savaşa ilişkin hükümler incelendiğinde, savaşın İslâm'ı zorla kabul ettirme amacı taşımadığı ve savaşın zorunlu bir sosyal sistem olarak ortaya çıkmadığı görülecektir. Hz. Peygamber de İslam'ı tebliğ gayesiyle savaşmamıştır. Bu açıdan Hz. Peygamber'in gaza ve seriyyeleri, temel ilke ve gerekçeleri açısından iyi anlaşılmalıdır.

Dinin ikna ve samimiyete dayanmasından dolayı baskı ve şiddetle kabul edilen dindarlık, ihlas ve samimiyet duygularından uzak olacaktır. Aslında İslam'ın kılıçla yayıldığı iddiası, tarihi gerçeklerle de örtüşmez. Şayet İslam'ın yayılışı baskı yoluyla gerçekleşseydi, hâkim olduğu ülkelerdeki gayrimüslim unsurlara hayat hakkı tanınmazdı. İslam ülkesinde çeşitli dinlere mensup azınlıkların dini ve milli değerlerini koruyarak yaşadıkları, İslam'ın baskı ve şiddet yoluna kapalı olduğunun göstergesidir. İslam'ın Mekke döneminde müşriklerin akıl almaz işkence ve baskılarına rağmen yayılması, bu iddianın temelsiz olduğunu ortaya koymaktadır.

İslam'ın barış dönemlerinde savaş dönemlerinden daha çok yayıldığı

tarihi bir realitedir. Fikirler, korku ve düşmanlıktan uzak, hür bir atmosferde daha rahat tartışılır. Kin ve intikam duygularından uzak, herkesin meselelere objektif bakabildiği durumda gerçekler daha rahat kabul edilecektir. Haklı ve güçlü olduklarından emin olmayanlar, eşit şartlar altında mağlup olacakları endişesiyle hürriyet ve özgürlük havasının hâkim olmasını istemezler. İslam kendinden emindir, ayakta durmasını baskı ve kuvvete değil, haklı ve bizatihi güçlü olmasına borçludur. Bundan dolayı Hudeybiye anlaşması en büyük fetih sayılmıştır. Bu sayede insanlar birbirlerinden emin olmuş, inanmayanlarla beraber yaşamaya başlamışlar, emniyet ve güven içinde İslam'ı onlara anlatma fırsatı bulmuşlardır. Böylece birçok insan tercihini İslam'dan yana kullanmıştır.⁰¹

Son tahlilde, İslam'ın kılıç/ savaş/ baskı zoruyla yayıldığı iddiası, Kur'an'ın ilgili ayetlerinde ve Hz. Peygamber'in uygulamalarında hiçbir şekilde meşruiyet zemini bulmamaktadır. Bu konuda ortaya atılan iddialar, bilimsel verilerden ve tarihi gerçekliklerden son derece uzak, duygusal, önyargılı ve çelişkilidir. O nedenlerle olsa gerektir ki, İslam tarihi boyunca İslam'ın doğal ve fitri yayılışı engellenememiş, asıl mecrasından çıkarılmamış, kıyamete kadar da bu süreç hiçbir surette değiştirilemeyecektir.

Abstract

01. Ebu Abdillah b. Ebî Bekir İbn Kayyim, *Zâdü'l-Meâd fî Hedy-i Hayri'l-İbâd* (Kahire: ts.), II, 311 vd.

Ayrıca bkz. W. Arnold Toynbee, *İntişar-ı İslam Tarihi: İslam'ın Yayılış Tarihi*, çev. Hasan Gündüzler (İstanbul: 1982).

[The roles of war and violence in spreading of Islam]

Islam is a religion of peace. War is the last stage in international relations. The claims such that Islam has been spread by violence and the sword are incoherent. The verses of the Qur'an and sunnah of the Prophet proves this fact. Historical facts confirms that Islam is not the religion of the sword.

Keywords Islam, Violence, Freedom, Freedom of Religion.

Kaynakça

Ahmed Özel. "Cihad" mad., DİA. İstanbul: 1993.

Ebu Abdillâh b. Ebî Bekir İbn Kayyim. *Zâdu'l-Meâd fî Hedy-i Hayri'l-İbâd*. Kahire: ts.

Ebu Abdillâh Muhammed b. Ahmed Kurtubî, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân*, by: ts..

Ebu Abdillâh Muhammed b. İsmail Buhârî. *Sahihu'l-Buhari*. İstanbul: 1992.

Ebu Cafer Muhammed b. Cerir Taberî, *Târihu't-Taberî Târihu'l-Ümemve'l-Müluk*, thk. Muhammed Ebu'l-Fazl İbrahim. Beyrut: ts..

Ebu'l-Hasen b. Ahmed Vahidî. *Esbâbu'n-Nüzûl*, thk. Mustafa Dîp Buğâ. Beyrut: 1993.

Ebu'l-Kasım Carullah Muhammed b. Ömer b. Muhammed Zameşerî. *Tefsîru'l-Keşşâf an Hakâiki't-Tenzîl ve Uyûni'l-Ekâvil fî Vücuhi't-Te'vil*, thk. Muhammed Abdusselam Şahin. Beyrut: 1995.

Ebu Muhammed Abdulmelik İbn Hişâm, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, thk. Mustafa Sekâ, İbrahim Ebyârî, Abdulhafîz Şibli, by.:ts..

Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: 1979.

Aktan, Hamza. *Cihâd ve Barış*, Yayınlanmamış Makale. Erzurum: trs..

Aktan, Hamza. *Kur'an ve Sünnette Dü-*

şünce ve İnanç Özgürlüğü, Uluslararası Avrupa Birliği Şurası, II. Ankara: 2000.

Ignaz Goldziher. *el-Akâideve's-Şerîafi'l-İslâm: Târihu't-Tatavvuri'l-Akâidive't-Teşî'ifi'd-Diyâneti'l-İslâmiyye*. Kahire: 1959.

İbn Haccac Ebu'l-Hüseyin Kuşeyrî Müslim. *Sahihu Müslim*. İstanbul: 1992.

Muhammed Abduh. *Risaletü't-Tevhid*. Kahire: ts.

Muhammed Ebu Şehbe. *Sünnet Müdafası*. Ankara: 1990.

Muhammed Hamidullah. *Hz. Peygamber'in Savaşları*, çev. Salih Tuğ. İstanbul: 1991.

Muhammed İbn Sa'd. *et-Tabakâtu'l-Kübrâ*. Beyrut: 1985.

Keskioğlu, Osman. *İslam Dünyası Dün ve Bugün*. Ankara: 1964.

Philip K. Hitti. *Siyasi ve Kültürel İslam Tarihi*, çev. Salih Tuğ. İstanbul: 1995.

Süleyman b. Eş'as Sicistanî Ebu Davud. *Sünenu Ebi Davud*. İstanbul: 1992.

W. Arnold Toynbee. *İntişar-ı İslam Tarihi: İslam'ın Yayılış Tarihi*, çev. Hasan Gündüzler. İstanbul: 1982.

Vehbe Zuhaylî. *Âsârü'l-Harbî'l-Fıkhî'l-İslâmî*. Dımaşk: 1992.